

GONIEC KRAKOWSKI

Redakcja i Administracja
Kraków, ul. Dunajewskiego Nr. 7.
Telefon 2502. — P. K. O. Nr. 151.100.

100.000M

BEZPARTYJNY DZIENNIK ILUSTROWANY

prenumerata wynosi w Krakowie miesięcznie Mk. 2,800.000. z odnośnieniem do domu Mk. 3,000.000. Zamiejscowa Mk. 3,000.000. Zagranicą Mk. 6,000.000

Nr. 16 — Rok VII.

Kraków, Niedziela 20 stycznia 1924 r.

Red. naczelny ANTONI KRZYWY

Obecne Kasy chorych.

Kraków w styczniu.

(B. T.) Jednym z najbardziej doniosłych urządzeń społecznych jest instytucja Kas chorych. Mają one zabezpieczyć pracownikom handlu, przemysłu i zawodów wolnych, więc urzędnikom prywatnym i robotnikom oraz ich rodzinom, bezpłatne a należyte leczenie i zasiłek gwarantujący minimum istnienia na czas choroby.

Środki na ten cel pochodzą z wkładek, według ustawy potrącanych z zarobku pracownika, tudzież opłacanych przez przedsiębiorstwo zatrudniające pracownika, czyli tak zwanego powszechnie pracodawcę, aczkolwiek racjonalniejszem i ściślejszem byłoby nazywanie przedsiębiorcy: pracobiorcą, a pracującego pracodawcą, ostatni bowiem w wymianie świadczeń daje pracę, pierwszy zaś ją od niego bierze, dając w zamian świadczenia materialne w formie zapłaty, ewent. mieszkania i naturalji.

Ustawa obecna wyklucza przytem jakąkolwiek autonomję w poszczególnych przedsiębiorstwach i zmusza wszystkie firmy do opłacania, a wszystkich pracowników do należenia do jednej wspólnej okręgowej Kasy chorych danej miejscowości.

Ustrój taki mógłby odpowiadać celowi tylko w jednym wypadku, tj. że

CAŁĄ ADMINISTRACJĘ ZATRZYMUJE W SWEM RĘKU SAM RZĄD,

a instytucja Kas chorych jest tem samym publiczną. Taka struktura dawałaby przynajmniej gwarancję, że

WSZYSTKIE ŚRODKI MATERJALNE PO POKRYCIU NAJKONIECZNIEJSZYCH KOSZTÓW ADMINISTRACJI OBRÓCONE BĘDĄ NA RZECZ UBEZPIECZONYCH.

Tak jednak nie jest, dzieje się wręcz przeciwnie: obecne Kasy chorych, o ile odnośnie do świadczeń lekarskich i zasiłkowych są prostą parodią, czemś, co urąga uczciwości i wywołuje ogólne oburzenie, o tyle z drugiej strony stają się

FUNDUSZEM AGITACYJNYM I PROPAGANDOWYM JEDNEJ PARTJI,

partji socjalistycznej, która zdobyte bardzo wielkie środki używa w pierwszej linii na swe wywrotowe, międzynarodowe i destrukcyjne cele.

Już przed światową wojną dokładali wszędzie socjaliści usilnych starań, by opanować Kasy chorych, ocenili bowiem odrazu, jak wielkie środki materialne mieć będą z tą chwilą do dyspozycji.

Wówczas już udało im się to w znacznej części, po zmartwychwstaniu zaś Polski, dzięki pierwszym rządóm Moraczewskiego i całej lewicy, udało im się przeprowadzić ustawę, która normuje dzisiejszy ustrój Kas chorych — dla nich wygodny, a co gorza, opanowali tę instytucję w całej Polsce.

Dziś za pieniądze, pochodzące z krwawej pracy robotnika i z obowiązkowych wkładek przedsiębiorcy na dobro pracowników

PRZEPROWADZA SIĘ WYBORY I AGITACJE, URZĄDZA I FINANSUJE SIĘ STRAJKI,

rewolucje, konspiracje.

Dnia 6-go listopada była np. krakowska Kasa chorych punktem oporu i twierdzą, a nawet na parę godzin rządem rewolucyjnym. Wzdłuż jej gmachu leżały trupy mordowanych ułanów polskich, tam rozbrajano polskich żołnierzy i tam internowano.

Z balkonu krak. Kasy chorych stale wygłasza się do robotniczych tłumów podburzające, rewolucyjne i przeciw rządowe mowy i hasła, jej meski i żeński personal, to wyszkoleni zawodowi, agitatorzy i „striker-makers“ socjalistyczni. W ten sposób administracja Kas chorych pochłania w stosunku do wydatków na leczenie i zasiłki nieproporcjonalnie wielką część olbrzymich, biljonowych dochodów, miejscami bowiem dochodzą kosztu administracji do 80 proc.

Zato pp. agitatorzy socjalistyczni a pseudo-urzędnicy i pomocnicy Kas chorych żyją lepiej niż najwyżsi dygnitarze,

CHORYCH NATOMIAST ZAŁATWIA SIĘ TAK POD WZGLĘDEM LECZENIA, JAK ZASIŁKU, BYLE CZEM.

Szablonowe, tanie, a bezskuteczne leki, marne promilowe zasiłki, uznawanie zdrowymi ludzi, którzy są chorzy i rekonwalescentów, którzy potrzebują znacznego czasu na przyjscie do sił i zdrowia, oto taktyka obecnych rządów, przypominająca sławną „Marodervisite“ w austriackiej armji.

Posłów socjalistycznych i wszystkich bliższych czerwonemu ołtarza wysyła się do Szwacjarji, Egiptu, Lindewise, nie mówiąc o Zakopanem lub Krynicy, dla prawdziwych członków, dla robotników i urzędników niema rzetelnej pomocy!

To są dobrodziejstwa, które czerpie z obecnej Kasy chorych robotnik i urzędnik prywatny, a zwłaszcza ten ostatni, który w razie choroby wyrzeka się swych praw i szuka pomocy u lekarza prywatnego,

by nie psuć sobie nerwów tem, co przechodzi się w Kasie chorych, zarządzanej przez socjalistyczną partję.

TEGO RODZAJU ABSURDALNE STOSUNKI W PRAWORZĄDNEM PAŃSTWIE ISTNIEĆ NIE POWINNY I NIE MOGĄ!

Wzywamy rząd i wszystkich posłów nielewicowych do jak najrychlejszego energicznego zajęcia się tą piekącą sprawą, przystąpienia do zmiany dotychczasowej ustawy, dopuszczenia większych przedsięwzięć i instytucji do autonomicznego zarządzania Kas chorych w ramach ustawy i pod ścisłą kontrolą rządu, a przede wszystkim do upaństwowienia ogólnej Kasy chorych, przy równoczesnym obsadzeniu posad przez urzędników państwowych i odpowiedni a bezpartyjny personal pomocniczy. Przy dzisiejszej redukcji urzędników państwowych jest to nawet wskazane, by niektórych zamiast zwalniać, zatrudnić w Kasach chorych. Cały obecny socjalistyczny personal urzędników i pomocników wrócić musi do dawnego zawodu drukarzy, piekarzy, stolarzy etc., musi przestać pasożytować na pracujących robotnikach i urzędnikach.

Z kwestji tej nie spuścimy oka i będziemy ją rządowi i Sejmowi często i energicznie przypominać.

Narady w sprawie Banku Emisyjnego.

Warszawa (Tel. od wł. koresp.).

Wczoraj przed południem odbyło się posiedzenie rzeczoznawców dla spraw finansowych, pod przewodnictwem p. Premiera Grabskiego, z udziałem około 20 osób z Sejmu, Senatu oraz świata naukowego. Sen. Karpiński, prezes Komitetu organizacyjnego dla Banku Emisyjnego, przedłożył zasady nowego projektu statutu tego banku.

W dyskusji zabierali głos: pos. Lypacewicz, sen.

Goszczyński, sen. Zdanowski, pos. Jerzy Zdziechowski oraz profesorowie: Rybarski i Kostanecki. Omawiano sprawę udziału Państwa w kapitale akcyjnym banku, granice monopolu emitowania przez Bank Emisyjny banknotów, sprawę zadłużenia się Państwa w banku i granice tego zadłużenia.

O godz. 1 w południe przerwano obrady. Na następnej konferencji zakończy się dyskusja i omawiać się będzie sprawy walutowe.

Likwidacja ministerstw.

Warszawa. (Tel. od wł. kor.).

W najbliższych dniach ustępują z gabinetu p. Grabskiego: kierownik Ministerstwa zdrowia, dr Bujański oraz kierownik Min. poczty i telegrafów p. Moszczyński.

Jestto dalszy etap likwidacji obu ministerstw, za zdecydowanej już, jak wiadomo, przez ciała ustawodawcze.

Nominacja hr. Zamoyskiego dziś podpisana

Warszawa. (Tel. od wł. kor.).

Dekret nominacyjny dla p. Maurycego Zamoyskiego na stanowisko ministra spraw zagr. będzie podpisany w dniu dzisiejszym.

Następca min. Darowskiego.

Warszawa. (Tel. od wł. kor.).

Kierownictwo Ministerstwa pracy po wyjeździe p. Darowskiego w charakterze posła polskiego do Moskwy obejmuje podsekretarz stanu, p. Simon.

Waloryzacja długów hipotecznych

Warszawa. (tel. od wł. kor.).

Na wczorajszym posiedzeniu Rady Ministrów uchwalono między innymi dekret w sprawie monetarnej, oraz dekret o waloryzacji powództw i sum hipotecznych w zlocie.

Warszawskie bomby niemieckiej fabrykacji

Warszawa (Tel. od wł. koresp.).

Przeprowadzona fachowa ekspertyza bomb, podłożonych wczoraj przy ul. Hortenzja Nr 4, (o czem donosimy obszernie na str. 5-tej), ustaliła, że 3 paczki bombowe zawierały perdyt o wadze 3 kg. każda. Opakowanie było oryginalne, wyrób niemiecki. W jednej paczce były włożone 3 spłonki piorunujące, t.

zw. kapsle, w drugiej 4 spłonki, z których jedna była umocowana na końcu lontu, systemu Beakford'a. Lont był smołowany, czarny; spaliło się go już około 2 i pół decymetra, przyczem należy zaznaczyć, że 1 metr tego lontu spala się w minutę. Ponieważ zostało lontu około półtora metra, wystreżalo — zdaniem ekspertów — 1—2 minut, aby nastąpił wybuch. Bomby były zawinięte w papier woskowy i mocno ściągnięte szpagatem, poczem jeszcze raz zapakowane w gazetę i powtórnie związane sznurkiem. Zwęglony koniec lontu wystawał z paczki.

MONOPOL SPIRYTUSOWY BĘDZIE PRZEPROWADZONY W CIĄGU 2 LAT.

Warszawa. (AW).

„Gazeta Warszawska“ dowiaduje się, że monopol spirytusowy z końcem lutego będzie przedmiotem obrad Sejmu. Zmonopolizowanie produkcji będzie przeprowadzone w ciągu dwóch lat. W Kongresowej będzie sześć rozlewni rządowych.

MNOŻNA POBORÓW URZĘDNICZYCH.

Warszawa. (AW).

Rada Ministrów uchwaliła mnożną poborów urzędniczych na luty 509.064.

MEBLE

M. Pleszowski

Kraków, Mały Rynek 2

Zjednoczenie polskich towarzystw oświat.

Raz wreszcie wysiłki społeczne zostaną ujednostajnione! — Pieniądzy, Pieniądzy, Pieniądzy! —
Chodzi o życie szkół polskich na Kresach.

Kraków w styczniu.

W ruchu oświatowym w Polsce dokonał się poważny fakt. Oto istniejące od lat kilkudziesięciu towarzystwa, zasłużone w pracy oświatowej, mianowicie: Polska Macierz Szkolna b. Kongresówki, ziemi Wileńskiej i ziemi Cieszyńskiej, Towarzystwo Czytelni Ludowych, działające w Poznaniu, na Pomorzu i Górnym Śląsku i Towarzystwo Szkoły Ludowej w Małopolsce postanowiły utworzyć wspólny Wydział Wykonawczy z siedzibą w Warszawie.

Wydział ten prowadzić ma swą działalność na podstawie dyrektyw Komisji Porozumiewawczej Towarzystw, w skład której wchodzi prezesi Towarzystw i delegowani po 1 członkowie ich Zarządów Głównych. Dnia 9 grudnia odbyło się trzecie z rzędu zebranie przedstawicieli Towarzystw, na którym ukonstytuowano się, wybierając prezesem Komisji Porozumiewawczej p. Józefa Świerzyńskiego, prezesa Polskiej Macierzy Szkolnej, a kierownikiem Wydziału Wykonawczego posła Jana Korneckiego.

Według uchwalonego regulaminu Wydział Wykonawczy ma być organem koordynującym działalność Towarzystw i reprezentującym je wobec czynników rządowych i samorządowych. Poza tym za pomocą pisma „Oświata Polska“, którego pierwszy numer wychodzi w styczniu r. b. Wydział ma wpływać na doskonalenie akcji oświatowej na całym terenie Rzeczypospolitej. „Oświata Polska“ omawiać ma zagadnienia oświatowe, szczególnie OŚWIATĘ POZASZKOLNĄ I REJESTROWAĆ WSZELKIE WYSIŁKI SPOŁECZNE W TEJ DZIEDZINIE.

W ten sposób w chwili, gdy rząd zmuszony był zredukować znacznie Wydział Oświaty Pozaszkolnej Ministerstwa W. R. i O. P., organizacje społeczne wytwarzają organ, który pracę Ministerstwa gotów jest przejąć na siebie.

Jest to zresztą objaw słuszny i zrozumiały. Zadaniem Państwa jest zająć się przedewszystkiem szkolnictwem, natomiast troskę o oświatę pozaszkolną, winno wziąć na siebie samo społeczeństwo, przez wytworzone dla tego celu organizacje oświatowe.

WYDATKI NA TAK WIELKI CEL, POKRYĆ MUSI OFIARNOŚĆ CAŁEGO SPOŁECZEŃSTWA,

a do pracy w tych Towarzystwach stanąć powinni wszyscy Polacy, którym podniesienie kultury narodowej leży na sercu. Zasługi dotychczasowe Polskiej Macierzy Szkolnej, Towarzystwa Czytelni Ludowych i Towarzystwa Szkoły Ludowej, ich wspierająca tradycja i wypróbowane metody prac, dają wszelką gwarancję, iż przy poparciu całego społeczeństwa spełniać będą i nadal owocnie swe zadania. Jak wiadomo Towarzystwa te zajmują się również

ZAKŁADANIEM SZKÓŁ POLSKICH NA KRESACH OSTATNIO DLA OSADNIKÓW POLSKICH

i na ten cel potrzebują znacznych funduszy.

Ofiarność społeczna na rzecz ich musi więc być obecnie wzmożona, gdyż o subwencjach rządo-

wych w tej chwili nie może być mowy. Wydział Wykonawczy czyni starania o przygotowanie należyte zbiórki Daru Narodowego 3-go Maja, w której to sprawie zwrócił się już do Rządu.

ZBIÓRKA TA POWINNA W TYM ROKU ZASILIC WYDATNIE KASY TYCH ZASŁUŻONYCH TOWARZYSTW.

Wydział Wykonawczy Polskich Towarzystw Oświatowych i redakcja pisma „Oświata Polska“ mieści się czasowo w biurze Zarządu Głównego Polskiej Macierzy Szkolnej — Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7 m. 4.

Opieka Państwa nad przemysłem ludowym

Kraków, w styczniu.

Do łaski marszałkowskiej został wniesiony przez Min. Przemysłu i Handlu projekt ustawy o poparciu przemysłu ludowego. Celem poparcia przemysłu ludowego oraz podniesieniem jego wytwórczości ma być upoważniony minister Skarbu do udzielania gwarancji Państwa, za zobowiązanie, zacięgnięte przez przemysł ludowy i zbliżone do niego działy przemysłu domowego oraz wytwórcze kooperatywy i zrzeszenia tych przemysłów w instytucjach kredytowych. Gwarancja skarbową trwać ma przez okres 5-ciu lat i udzielona będzie w pierwszym roku do wysokości 100.000 złotych, zaś w następnych dwu latach zwiększać się będzie o dalsze 50.000 złotych rocznie.

Rolnicy a podatki.

Niezdrowe apetyty i ryzykowne kombinacje. — Ociążanie się dziś z wpłatą podatku w zbożu może doprowadzić w lutym krach cen.

Jak się dowiadujemy, deklaracje rolników, dotyczące dostawy zboża przeznaczonego na eksport celem pokrycia podatku majątkowego, napływają w ilości bardzo nieznacznej.

W sferach dobrze poinformowanych zjawisko to tłumaczy dążeniem do osiągnięcia na rynku wewnętrznym jak najwyższych cen zboża w związku z rozpowszechnioną wśród sprzedawców zboża opinią, że producenci otrzymywać będą za przeznaczone na wywóz zboże ceny znacznie wyższe.

Rolnicy nie liczą się z tem, że w ciągu lutego i marca ma być pobrana bardzo wysoka zaliczka na podatek majątkowy.

Zaliczka ta obliczona będzie w sposób następujący: zapłaconą w grudniu 1-szą zaliczkę w markach

polskich dzieli się przez 3500 i otrzymuje w ten sposób sumę franków złotych, jaka powinna być zapłacona tytułem zaliczki na podatek majątkowy w 2-ich ratach — 1-sza rata do 25 lutego r. b., 2-ga do 25 marca b. r.

Suma ogólna zaliczki tej wyniesie około 90 mil. zł., rolnicy więc zmuszeni będą wyrzucić na rynek bardzo znaczne ilości zboża, skutkiem czego spodziewać się można obniżki jego cen, a to tembardziej, że przewidywane są egzekucje na płatnikach podatków, którzy w terminach powyższych nie uiszczą się z rat. Specjalne egzekucje stosowane będą do tych płatników podatków, którzy będą posiadali zboże niewymłócone i wogóle zapasy w spichrzach, a z należności skarbowych się nie uiszczą.

Kiedy będzie uchwalona ustawa o sądach przysięgłych?

Projekt jest ale w Komisji sejmowej.

Warszawa, 18 stycznia.

Sprawa wprowadzenia sądów przysięgłych jest potrzebą nagłą. Według Konstytucji, do orzeczenia o zbrodniach, zagrożonych cięższymi karami i o przestępstwach politycznych powinny być powołane sądy przysięgłych. Czyny, podlegające sądom przysięgłych, organizację tych sądów i tok postępowania określa szczegółowe ustawy.

Opierając się na artykule powyższym, ministerjum sprawiedliwości opracowało projekt ustawy o sądach przysięgłych i wniosło go w swoim czasie do

Sejmu. Projekt ten znajduje się obecnie w komisji prawniczej i niewiadomo kiedy znajdzie się na plenum Sejmu.

Nie trzeba uzasadniać, że w obecnych warunkach naszego życia, wprowadzenie sądów przysięgłych, pomijając przepis konstytucyjny, jest nader pożądane. Niema powodów do zwlekania z uchwaleniem ustawy specjalnej o sądach przysięgłych.

Dlatego też należy przypuszczać, że będą przyspieszone prace Sejmu w kierunku uchwalenia ustawy.

Uwolnienie aresztowanych członków P.P.P.

Łódź. (AW.).

W dniu wczorajszym zostali wypuszczeni na wolność wszyscy aresztowani w Łodzi członkowie PPP.

Stosowanie wskaźnika drożyżn. w styczniu

Warszawa, 18 stycznia.

Ministerstwo pracy i opieki społecznej komunikuje, że w dniu 11 bm. Senat przyjął uchwaloną poprzednio przez Sejm ustawę o obowiązkowym stosowaniu wskaźnika zmian kosztów utrzymania do regulowania płac zarobkowych. Zasady tej ustawy w ogólnych zarysach podaje się do wiadomości stron zainteresowanych już obecnie, ponieważ w myśl zmiany, wprowadzonej przez Senat, wymieniona wyżej ustawa ma obowiązywać od 15 bm.

Wskutek tej zmiany, wskaźnik drożyżniany, obliczony na pierwszą połowę stycznia, powinien być zastosowany do wymiaru płac zarobkowych, należnych za prace w drugiej połowie stycznia. Omawiana ustawa przewiduje możliwość dochodzenia przez pracowników na drodze sądowej swoich pretensji. Wysokość sum należnych z tego tytułu, powinna być zwaloryzowana. Ustawa obowiązywać będzie również zakłady sezonowe.

Do obliczenia wszystkich płac zarobkowych będą obowiązywać stosować wskaźnik, ustalony przez komisję do badania zmian kosztów utrzymania tak zw. komisję statystyczne. Wskaźnik obliczony dla okresu ubiegłego, stosuje się do obliczania wysokości płac w okresie następnym, np. wskaźnik drożyżniany z pierwszej połowy stycznia stosować należy do obliczania płac w drugiej połowie stycznia.

Wszelkie inne systemy regulowania płac, korzystniejsze dla pracowników będą dopuszczalne.

Miljonówka nie będzie podwyższona.

Warszawa. (Tel. od wł. kor.).

Od czasu do czasu notowane są w prasie pogłoski o zamiarze rządu podniesienia ceny „miljonówki“ za sztukę, a wygranej do wysokości miljarde marek pol.

Jak się dowiadujemy, pogłoski te nie mają żadnych podstaw, a puszczone są przez jeden z banków warszawskich, który posiadając ich znaczną ilość, usiłuje cenę ich podbić.

W sprawie konfiskat prasowych.

Warszawa. (Tel. od wł. kor.).

W związku z ostatnio dokonanymi przez władze administracyjne konfiskatami pism dowiadujemy się, z miarodajnego źródła, że w sferach rządowych zdecydowane jest, by na przyszłość konfiskaty takie mogły mieć miejsce tylko w drodze uzyskania odpowiedniego wyroku sądowego. Wnieście to niewątpliwie uspokojenie.

Ulgi dla rekrutów 1902 rocz. b. ochotników

Kraków w styczniu.

Względem rekrutów rocznika 1902, którzy przed osiągnięciem roku poborowego służyli w szeregach siły zbrojnej ochotniczo podczas wojny lub z poboru w charakterze pospolitaków, na mocy rozkazu M. S. Wojsk. są stosowane specjalne ulgi w pełnieniu służby czynnej w wojsku stałym. Odnośnie do wyszkolenia powyższa kategoria rekruta jest traktowana na równi z rekrutami tego rocznika. Szeregowych rocz. 1902, posiadających stopnie podoficerskie wzgl. st. szereg. po sprawdzeniu posiadanych przez nich wiadomości dowódcy pułków skwalifikują i o ile ci wykażą dobry stopień wyszkolenia wymagany dla podoficerów rezerwy, będą traktowani na równi z innymi podoficerami. Natomiast wykazujący dostateczny stopień wyszkolenia w okresie pierwszych 3-ich miesięcy będą użyć w charakterze poruczników-instruktorów, a w następstwie skierowani do pułkowej szkoły podoficerskiej. Wszyscy pozostali podoficerowie, nie posiadający dostatecznych wiadomości, będą traktowani na równi z innymi rekrutami.

RESTAURACJA
STARY TEATR
w Krakowie, Jagiellońska L. 1. — Telefon 1402.
FILIA rest. w Hotelu Francuskim
UL. PIJARSKA.
Wydaje obiady od godziny 12—5 po połud.
GABINETY z pianinem, urządzone stylowo dla zebrań towarzyskich.
Przyjmuje zamówienia na bale wesela, zabawy i dancingi.

